

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نپاشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Ideological

مسائل ایدئولوژیک

الحاج داکتر امین الدین سعیدی (سعید افغانی)
۰۲ اپریل ۲۰۱۸

عقیقه و آذان در گوش طفل نوزاد

۲

دعای تبریک و تهنیت برای نوزاد:

هنگامی که نوزادی متولد می‌گردید حسن بصری به آنها چنین تبریک می‌گفت:
«جَعَلَهُ اللهُ مُبَارَكاً عَلَيْكَ وَ عَلَى أُمَّةٍ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ»
امام نووی در اذکار این دعا را نیز نقل کرده است: «بَارَكَ اللهُ لَكَ فِي الْمُؤْهِبِ لَكَ، وَ شَكَرْتَ الْوَاهِبَ، وَ بَلَغَ أَشُدَّهُ، وَ رَزَقْتَ بَرَّهُ» «خداوند در آنچه به تو عنایت کرده برکت قرار دهد و شکر خداوند بخشنده را به جای آور و نوزاد را قدرت زیادی دهد و از نیکی و فضل خدا بهره‌مند شوی» و شخص مقابل در جواب می‌گوید: «بَارَكَ اللهُ لَكَ وَ بَارَكَ عَلَيْكَ، وَ جَزَاكَ اللهُ خَيْرًا، وَ رَزَقَكَ اللهُ مِثْلَهُ، وَ أَجْزَلَ ثَوَابِكَ» «برکت خداوندی بر تو و برای تو باد! خداوند به تو پاداش نیک عطا کند و همانند این، روزی و نصیبت کند و ثوابت را بیشتر کند.»

وظایف مستحبه در حق نوزاد:

اول :

تحنیک (شیرین کردن کام نوزاد):

در مورد مالیدن خرمای جویده شده به کام طفل نوزاد حدیثی داریم که : ابوموسی رضی الله عنه آن را روایت فرموده اند : « ولد لی غلام فدنیت به للنبی صلی الله علیه وسلم فسماه ابراهیم، فحنکه بتمره و دعا له بالبرکه و دفعه الی و کان اکبر ولد اُبی موسی»

عَنْ أَبِي مُوسَى، قَالَ وَلَدَ لِي غُلَامٌ فَأَتَيْتُ بِهِ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَمَاهُ إِبْرَاهِيمَ وَحَنَكُهُ بِتَمْرَةٍ .
(صحیح مسلم کتاب ۲۵ حدیث ۵۳۴۳)

«خدا پسرى به من داد او را نزد پیامبر صلی الله علیه وسلم بردم، او را ابراهیم نام نهاد و با خرمائی کامش را شیرین کرد و برایش دعای برکت کرد، سپس او را به من برگرداند، او بزرگترین فرزند ابوموسی بود.»

متفق علیه: بخاری (۵۴۶۷/۹)، این لفظ بخاری است، مسلم (۳/۱۶۹۰/۲۱۴۵)، مسلم در این حدیث جمله (و دعا له) را ذکر نکرده است.

دوم:

- تراشیدن موی سر نوزاد در روز هفتم و به وزن موی سرش نقره، صدقه دادن مستحب است، ولی قابل تذکر است که این امر واجب نمی باشد، بنابراین اگر والدین این صدقه را انجام ندادند، گناهی بر آنان نیست.

ترمذی در سنن خود از حدیث علی رضی الله عنه آورده: «عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ الْحَسَنِ بْنِ شَاهٍ وَقَالَ يَا فَاطِمَةُ اخْلُقِي رَأْسَهُ وَتَصَدَّقِي بِزَنْةٍ شَعْرِهِ فِضَّةً قَالَ فَوَزَنَتْهُ فَكَانَ وَزْنُهُ دِرْهَمًا أَوْ بَعْضَ دِرْهَمٍ» ترمذی (۱۵۱۹) وحسنه الشیخ الألبانی فی صحیح الترمذی.

یعنی: «رسول خدا صلی الله علیه وسلم گوسفندی را به مناسبت تولد حسن ذبح نمود و به دخترش فاطمه فرمود: موی سرش را بتراش و هم وزن آن نقره صدقه بده، فاطمه موی سرش را (بعد از تراشیدن) وزن نمود که مقدار یک درهم یا کمتر وزن داشت».

اما اگر والدین به هر دلیلی موی سر پسر خود را نتراشیدند، می توانند وزن موی بچه خود را تخمین زنند و هم وزن آن نقره صدقه کنند (و یا معادل وزن نقره، پول صدقه کنند).

در کتاب دائرة المعارف فقهی آمده: «جمهور یعنی مالکیه و شافعیه و حنابله گفتند: تراشیدن موی سر نوزاد در روز هفتم تولدش مستحب است، که در این میان مالکیه و شافعیه گفتند: هم وزن آن نقره یا طلا صدقه شود، ولی حنابله گفتند نقره صدقه شود و اگر موی سر تراشیده نشد، تخمین زده شود و صدقه دهند، و وقت تراشیدن بعد از ذبح عقیقه باشد...» (الموسوعة الفقهية" (۱۰۷/۲۶).

امام نووی می گوید: «بدان! این (حدیث علی رضی الله عنه) از طرق بسیاری روایت شده که بییهی آنها را ذکر کرده است، همه (طرق حدیث) متفق هستند که هم وزن (موی سر) نقره صدقه شود و در هیچ کدام ذکری از طلا نشده، خلاف کسانی از یاران ما (شافعیه) که بدان معتقدند (یعنی معتقدند می توان هم وزن آن طلا هم صدقه داد)» (شرح المذهب (۴۱۴/۸).

و شیخ ابن عثیمین می گوید: «تراشیدن موی سر پسر در روز هفتم سنت است، حدیثی از پیامبر صلی الله علیه وسلم در این مورد وارد شده: «موی سر تراشیده شود و هم وزن آن نقره صدقه شود»، اما به شرطی که کسی که موی سر را می تراشد ماهر و حاذق باشد، و سرش را مجروح نکند و (با تراشیدن) ضرری بر بچه نرسد، اگر اینها موجود نبود، به نظرم نباید سر را تراشید، در عوض هم وزن موی سرش نقره صدقه شود» (لقاء الباب المفتوح (۱۲۰).

خلاصه این که: سنت است موی سر نوزاد را در روز هفتم تراشید و هم وزن موی تراشیده شده نقره صدقه داد، اگر با وجود عذر یا بدون عذر موی سر بچه تراشیده نشد، می توان وزن مویش را تخمین زد و به آن اندازه نقره صدقه داد.

سوم:

- ختنه کردن در روز هفتم:

به دلیل حدیثی که طبرانی در (المعجم الصغیر) از جابر روایت کرده که گفت: (أن رسول الله صلى الله عليه وسلم عق عن الحسن و الحسين و ختنهما لسبعة أيام) پیامبر صلی الله علیه وسلم برای حسن و حسین عقیقه داد و در روز هفتم آنها را ختنه کرد».

و به دلیل حدیثی که طبرانی در (الأوسط) از ابن عباس روایت کرده که گفت: (سبعة من السنة في الصبي يوم السابع: يسمي، و يختن، و يماط عنه الأذى، و تنقب أذنه، و يعق عنه، و يحلق رأسه، ويلطخ بدم عقيقته، و يتصدق بوزن شعر

رأسه ذهباً أو فضة) «هفت چیز در روز هفتم تولد سنت است : نامگذاری، ختنه، برداشتن اذیت از او، سوراخ کردن گوش (برای دختران)، دادن عقیقه، تراشیدن موی سر، آغشته کردن او به خون عقیقه (آنچه لازم به یادآوری است این است که از آغشته کردن نوزاد به خون عقیقه نهی شده است.)، و به وزن موی سرش طلا یا نقره صدقه دادن».

آذان و اقامه در گوش طفل:

راجع به آذان و اقامه در گوش نوزاد بین علماء اختلاف نظر وجود دارد عده ای آن را مستحب می دانند در حالی که بعضی دیگری دلایل حکم آن را ضعیف تلقی کرده و عمل به آن را ناجایز قرار داده اند.

یکی از حکمت هائی که برخی از علمای اسلامی در گفتن آذان در گوش راست و اقامه در گوش چپ طفل نوزاد بدان استدلال می نمایند اینست که به زعم شان می خواهند بدین وسیله اولین ندای آسمانی را بر گوش نوازاد وارد سازند . در این جای شک نیست که انسان با گفتن شهادتین وارد دایره اسلام می شود. و همین که نوازاد در این دنیای جدید وارد می شود ، شعار با عظمت اسلام یعنی در گوش راست آذان و در گوش چپش شعار اقامه داده می شود و به اصطلاح شعار اسلام به او تلقین می گردد، همان طوری که در وقت جانکندن و رفتن از این دنیا کلمه توحید به او یادآوری می شود.

در حدیثی آمده است که :- «وَمَنْ كَانَ آخِرُ كَلَامِهِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ». (هر کس آخرین کلمه اش لا اله الا الله باشد، به جنت خواهد رفت).

علماء استدلال می آورند: با در نظر داشت این که طفل نوزاد توانائی درك آذان را ندارد لیکن ادای این کلمات ذقیقت و مجلل بر قلب طفل اثر می گذارد.

در حدیث متبرکه که در مورد یکی از فواید آذان آمده است :

« ان الشیطان اذا سمع النداء هرب » هر زمانی که شیطان صدای آذان را می شنود فرار می کند. در وقت آذان بر شیطان خوف و هیبت طاری گردیده با حواس پریشان فرار می نماید، و تا جائی که صدای آذان شنیده شود هرگز نمی ایستد . (روای حدیث بخاری و مسلم است) .

شیطان که منتظر تولد نوزاد است تا در اولین لحظات او را گمراه نموده و از جاده مستقیم منحرف سازد، کلمات آذان و اقامه پلان شوم شیطانی و ابلیس او را ضعیف و ناامید می سازد. بنابراین فرزند در ابتدای تولد دعوت به سوی الله دعوت به سوی توحید و در نهایت امر دعوت به دین مقدس اسلام می گردد ، قبل از این که شیطان خبیث او را با وسوسه های خویش به سوی شر و بدی دعوت نماید.

احادیث وارده در این مورد:

تعداد علمائی که بر ادای آذان و اقامه در گوش طفل نوزاد تأکید می دارند به این احادیث استدلال می دارند .

- عن أبي رافع عن أبيه قال : «رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُنْزِلَ فِي أُذُنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ وَلَدَتْهُ فَاطِمَةُ بِالصَّلَاةِ» (مسند احمد ۶/ ۹، و ابو داود (۵۱۰۵)، و الترمذی ۵/ ۱۰۷ و گفت: این حدیث صحیح است .

(از ابی رافعی روایت است که: هنگامی که فاطمه رضی الله عنها حسن رضی الله عنه را تولد کرد آنحضرت صلی الله علیه وسلم در گوش شان آذان فرمودند قسمی که برای نماز آذان گفته می شود).

- همچنان در حدیثی که از عمر بن عبدالعزیز وارد شده آمده است :- «در گوش راست نوزاد آذان و در چپش اقامه می گفت » (این حدیث در مصنف عبد الرزاق تحت شماره (۷۹۸۵) و در شرح السنة از بغوی ۱۱/ ۷۳).

- همچنان ابن السني از حسن بن علي و او از پیامبر صلي الله عليه وسلم روایت می‌کند که پیامبر صلي الله عليه وسلم فرمودند: «مَنْ وَلِدَ لَهُ وَلَدٌ فَأَذَّنَ فِي أُذُنِهِ الْيَمْنِيَّ وَ أَقَامَ فِي الْيُسْرِي لَمْ يَضُرَّهُ أُمُّ الصَّبِيِّانِ» (کسی که نوزادی برایش متولد شد، سپس در گوش راست او آذان و در گوش چپ او اقامه بگوید، أم صبیان به او ضرری نمی‌رساند). اما این حدیث را علماء ضعیف قرار داده اند طوری که شرح آن بعداً توضیح می‌گردد.

«أم صبیان» عبارت از همان جن، یا شیطانی ساختگی که گویا طفل نوزاد را مورد اذیت قرار می‌دهد.

یادداشت ضروری:

قبل از همه باید گفت حدیثی که «درمورد آذان در گوش راست و اقامه در گوش چپ و دفع ضرر جن و شیطان به نام «أم صبیان» ذکر یافته، از جمله احادیث موضوع (ساختگی) میباشد. (ابن سنی باب ما یعمل بالولد اذا ولد رقم ۶۲۴) - طوری که الهیثمی در مورد این حدیث می‌فرماید: در حدیث راوی به نام مروان بن سالم الغفاری وجود دارد که وی از جمله متروک احادیث است. مراجعه شود به (مجمع الزوائد ۵۹/۴).

همچنان این حدیث را امام النووی فی الأذکار صفحه ۲۸۶ و المناوی فی فیض القدیر ۳۰۹/۶، ذکر نموده که تفصیل آن را ملاحظه فرمائید.

همچنان در مورد ضعیف بودن این حدیث مراجعه نمائید به: إرواء الغلیل رقم ۱۱۷۴ - سلسلة الأحادیث الضعیفة رقم ۳۲۱ بناءً به صورت کل گفته می‌توانیم که نسبت دادن آن به پیامبر صلي الله عليه وسلم حکم تحریم دارد و هیچ حدیث صحیحی دلیل بر وجود چنین جنی به نام (أم صبیان) در احادیث وارد نشده است - و الله اعلم.

یادداشت حکمی:

در مورد اقامه گفتن در گوش چپ، هیچ دلیل صحیح وجود ندارد، ولی بعضی از علماء با قیاس بر آذان، اقامه گفتن در گوش چپ را کاری شایسته می‌دانند. و همان حدیث رافعی را که از پدر خود روایت فرموده است، و در فوق تذکر یافت دلیل می‌آورند: «أَذَّنَ فِي أُذُنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ حِينَ وَلَدَتْهُ فَاطِمَةُ بِالصَّلَاةِ» (هنگامی که فاطمه رضی الله عنها حسن رضی الله عنه را تولد کرد آنحضرت صلی الله علیه وسلم در گوشش آذان فرمودند قسمی که برای نماز آذان گفته می‌شود).

خواننده محترم!

هستند علمائی که آذان در گوش راست و اقامه در گوش چپ طفل نوزاد را مستحب می‌دانند، ولی در مقابل هستند تعدادی کثیری از علماء که اجرای آذان را در گوش طفل نوزاد حتی مشروع هم نمی‌دانند، و استدلال می‌آورند که همه احادیث وارد در این باب از جمله احادیث ضعیف می‌باشد.

ولی برخی از علماء مدعی هستند که می‌توان در فضایل اخلاق (البته بنا بر شرایطی) عمل نمود و لذا خواندن آذان در گوش نوزاد را مستحب می‌دانند!

ولی حقیقت آنست که مادامی که حدیث ضعیف باشد نمی‌توان آن را شرع دانست و عمل بدان بدعت است هر چند که شخصی آن را در حق خود عمل کند.

شیخ سلیمان بن ناصر العلوان یکی از علمای شهر کشور عربستان سعودی طی فتوائی می‌فرماید:

«حدیث وارد در مورد آذان در گوش طفل نوزاد ثابت نیست... و در این باب حدیثی به صحت نرسیده است بنابراین خواندن آذان یا اقامه در گوش نوزاد غیرمستحب است. و احکام شرعی از واجبات و مستحبات و محرمات و مکروهات، اقامه نخواهند شد مگر با وجود ادله صحیح و اخبار ثابت شده»

همچنین شیخ ابن عثیمین رحمة الله در جواب یک سؤال فرموده است:

سؤال: «آیا اذان در گوش راست نوزاد و اقامه در گوش چپ وی در روز هفتم صورت می گیرد یا در روز اول؟ در چه روزی باید صورت گیرد؟!»

جواب شیخ ابن عثیمین :

«اولاً لازم است بپرسیم: آیا اصلاً این قضیه جزو امور مشروع است یا خیر؟ زیرا احادیث وارده در مورد آن قوی نیستند، بالخصوص در مورد اقامه و کسی که آن احادیث را صحیح می داند می گوید: باید در هنگام تولد باشد!» (مراجعة شود : لقاء الباب المفتوح (۶۰ / ۲۴)).

شیخ خالد بن علی المشیقح مفتی سرشناس کشور سعودی :

شیخ خالد بن علی المشیقح به تاریخ (۸ صفر ۱۴۳۳) ۲۰۱۲/۱/۲ طی جواب سؤال یکی از سؤال کنندگان فرموده است :

السؤال:

ما هو حكم الأذان والإقامة في أذان المولود بعد ولادته؟ هل هو سنة مشروعة عن رسول الله صلى الله عليه وسلم أم لا؟ الإجابة:

الحمد لله والصلاة والسلام على رسول الله وعلى آله وصحبه، أما بعد:

حكم الأذان والإقامة في أذن المولود غير مشروع لأن الوارد في ذلك حديث ضعيف لا يثبت عن النبي صلى الله عليه وسلم.

سؤال

حكم اذان و اقامه گفتن در گوشهای طفل نوزاد بعد از ولادتش چیست؟ آیا این عمل جزء سنت مشروعه رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم است یا خیر؟

جواب:

«... حكم اذان و اقامة در گوش نوزاد مشروع نیست (شرعاً حرام است) چون حدیثی که در این مورد وارد شده حدیث ضعیفی است که ثابت نشده از پیامبر صلی الله علیه و سلم باشد.»

فتاوی شیخ ابن باز:

شیخ ابن باز رحمه الله علیه طی فتاوی در مورد گفتن اذان و اقامه در گوش طفل نوزاد می فرماید:

«اذان باید در روز هفتم تولد صورت گیرد و البته اگر این عمل (اذان در گوش نوزاد) ترک شود ایرادی بر آن نیست، از پیامبر صلی الله علیه و سلم ثابت نشده است که ایشان در گوش نوزاد پسر یا دختر اذان گفته باشند» همچنان از وی در برخی احادیث - که بعضی از عوامل ضعف نیز در آنها موجود است - آمده که در گوش (راست) نوزاد اذان و در گوش چپ اقامه خوانده است پس اگر کسی این کار را در حق طفل نوزاد انجام دهد اشکالی بر آن نیست و عمر ابن عبدالعزیز نیز چنین عمل کرده و جماعتی از اهل علم آن را بدون اشکال دانسته اند، و اگر این عمل ترک شود و نوزاد را بدون گفتن اذان و اقامه در گوشش اسم گذارند نیز ایرادی ندارد، چرا که پیامبر صلی الله علیه و سلم پسرش ابراهیم را بدون اذان و اقامه برایش اسم گذاشت، و بعضی از اولاد صحابه را در روز هفتم اسم می گذاشت بدون این که اذان و یا اقامه در گوش آنها بخواند و بعضی را نیز در روز اول اسم می گذاشت و اسم پسرش را در روز اول نام نهاد و اشکالی در این امر نیست، و ایرادی ندارد که اسم نوزاد را در روز اول گذاشت یا در روز

هفتم، و همچنین هیچ ایرادی ندارد که در گوش راست نوزاد اذان و در گوش چپش اقامه خواند، و هیچ اشکالی بر آن نیست و سنت است که در روز اول یا روز هفتم بر نوزاد اسم گذاشت» (شیخ ابن باز)

یادداشت ضروری:

بناءً به صورت کل گفته می توانیم: اگر کسی عمل گفتن اذان در گوش راست و اقامه در گوش چپ طفل نوزاد را انجام دهد و یا هم این که آن را ترک کند، در هر دو صورت اشکالی و ممانعتی ندارد.

منابع و مأخذ ها :

- مجمع الزوائد ومنبع الفوائد (المؤلف: أبو الحسن نور الدين علي بن أبي بكر بن سليمان الهيثمي (المتوفى: ٨٠٧هـ))
- فتاوى اللجنة الدائمة
- نيل الأوطار (الامام محمد الشوكاني ١١٧٣ هـ ، ١٢٥٠ هـ ، ١٧٥٩ - ١٨٣٤)
- المغنى لابن قدامة مؤلف أبو محمد موفق الدين عبد الله بن احمد بن محمد بن قدامة الجماعلى المقدسى ثم الدمشقي الحنبلي، الشهير بابن قدامة المقدسي (المتوفى: ٦٢٠هـ)
- تحفة المودود بأحكام المولود المؤلف: محمد بن أبي بكر بن أيوب بن سعد شمس الدين ابن قيم الجوزية (المتوفى: ٧٥١هـ)
- بخارى ، مسلم
- فتاوى شيخ ابن باز
- فتاوى شيخ ابن عثيمين رحمه الله

فهرست موضوعات مندرج :

- عقیقه و احکام آن
- فضیلت عقیقه
- عقیقه پسر و دختر
- عقیقه مستحب است یا واجب
- وقت ذبح عقیقه
- توزیع گوشت عقیقه
- اهدای شیرنی عوض عقیقه
- تبریکی نوزاد
- دعای تبریک و تهنیت برای نوزاد
- وظایف مستحبه در حق نوزاد
- تحنیک (شیرین کردن کام نوزاد)
- تراشیدن موی سر نوزاد
- ختنه کردن در روز هفتم
- اذان و اقامه در گوش طفل

- احادیثی وارده در این مورد

- یادداشت های حکمی

عقیقه و آذان در گوش طفل نوزاد

تتبع و نگارش: الحاج داکتر امین الدین « سعیدی- سعید افغانی »

مدیر مرکز مطالعات ستراتیژیک افغان و مسؤول مرکز فرهنگی د حق لاره- جرمنی

مهتم: دکتور صلاح الدین «سعیدی – سعید افغانی»

مصحح: فضل احمد